

Στὸ διάβα τῆς ἀνόσιας προθέσεως τῆς βίας, ἡ σπάθη προσπάθησε νὰ παραμερίσει τὴν ἄρνηση τοῦ μικροῦ σὲ μέγεθος ἀλλὰ μὲ τεράστια ἠθικὴ δύναμη ὀπλισμένου φρουροῦ.

Στὶς 28 Ὀκτωβρίου 1940 ὁλόκληρο τὸ Ἔθνος ξεσηκώθηκε σὰν ἓνας ἄνθρωπος, ὅταν θέλησαν πάλι νὰ μᾶς ἀμφισβητήσουν τὴν ἐλευθερίαν μας καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς δοξασμένης πατρίδας μας. Καὶ νικήσαμε.

Ὅταν ὁμως δεύτερος πανίσχυρος στρατὸς ἤρθε νὰ χτυπήσει τὴν ῥάχην μας, ἦταν ἐπόμενο τὸ ὅτι δὲν μπορέσαμε νὰ ἀνθέξουμε στὴν πίεση τῆς βίας. Μπορέσαμε ὁμως νὰ ἀναβαφτιστοῦμε στὸ πνεῦμα τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς αὐτοθυσίας καὶ νὰ «μεθύσουμε» μὲ τὸν «ἓνα μόνον λόγον» τοῦ Παλαμᾶ, ποῦ μᾶς πρόσφερε «τὸ κρασί τοῦ '21»,

Ὅσοι εὐτυχήσαμε νὰ ζήσουμε αὐτὲς τὶς ἀλησμόνητες τὴν ἀναμνήσεις, δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ δοξάζουμε τὴ σημερινὴ ἡμέρα καὶ νὰ μεταφέρουμε τὴν ἱερὴ μνήμη της στὰ παιδιά μας, γιὰ νὰ μένουν ἄγρυπνοι φρουροὶ τῆς πατρίδας καὶ νὰ ξέρονται πὼς ἂν ξαναχρειαστοῦν θυσίες, τὰ ἀθάνατα παραδείγματα θὰ ὁδηγοῦν πάντα στὸ δρόμο τῆς τιμῆς.

Αὐτὸν τὸ δρόμο τὸν ἐπλάσε ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ ξεχωρίζει τὶς καλὰς πράξεις ἀπὸ τὶς κακὰς, καὶ γιὰ νὰ τὸν προβάλλει σὰν φάρο ὁδηγό του. Καὶ μακριὰ ἀπὸ κάθε ὕλικὸ συμφέρον, δημιουργήθηκε μέσα στὸ πνεῦμα τοῦ ἀγαθοῦ τὸ νόημα τῆς λέξεως «Ζήτω» ποῦ σημαίνει μιὰ εὐχὴ ἀλλὰ καὶ ἀναγνώριση τῶν ἀγώνων δικαίου, ποῦ πάντα θὰ συγκινοῦν τοὺς ἀνθρώπους. Αὐτὴ ἡ λέξη ταιριάζει γιὰ τὴ σημερινὴ μέρα ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρὰς της : Ζήτω τὸ Ἔθνος.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓ. Ε. ΜΥΛΩΝΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΟΡΟΣΗΜΑ

Ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, συνεχίζουσα ἐπιβληθεῖσαν διὰ τῶν αἰώνων παράδοσιν, συνεκάλεσε τὴν σημερινὴν συνεδρίαν διὰ νὰ πανηγυρισθῇ ἐν τῶν λαμπροτέρων ὁροσήμων τῆς μακραίωνος Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, διὰ νὰ πανηγυρισθῇ ἡ 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 1940,

ἡ ἔνδοξος ἡμέρα τοῦ ΟΧΙ. Ἡ ὑπὸ τῆς Συγκλήτου ἀνάθεσις εἰς ἐμὲ τοῦ πανηγυρικοῦ τῆς μεγάλης Ἡμέρας μὲ ἐπλήρωσε καὶ ἀκόμη μὲ πληροῖ μὲ δέος, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ μέγεθος τοῦ ἱστορικοῦ γεγονότος θὰ παρεῖχε πράγματα ἀκόμη καὶ εἰς τὸν θεῖον Ὅμηρον, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι, διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διότι μακρὰν τῆς Πατρίδος εὐρισκόμενος δὲν μετέσχον, ὡς μάχιμος στρατιώτης, εἰς τὸν ἡρωικὸν τοῦ Ἑθνους ἀγῶνα. Παρηγοροῦμαι ὅμως ὅτι τὰ κενὰ τῆς ἰδικῆς μου παρουσιάσεως θὰ συμπληρωθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀκροατάς, διότι καλῶς γνωρίζω ὅτι πολλοὶ ἀπὸ Ὑμᾶς συνεδέσατε τὴν ζωὴν καὶ τὰ ὀνόματά σας μὲ τὴν μεγαλοϋργίαν, μὲ τοὺς ἄθλους καὶ μὲ τὴν νέαν Δόξαν τῆς Πατρίδος. Ἐὰν κατορθώσω νὰ φέρω εἰς τὴν μνήμην καὶ ἀμυδρὰν ἔστω εἰκόνα τοῦ ἡρωικοῦ ἀγῶνος τοῦ 1940 καὶ 1941, θὰ θεωρήσω τὸν ἑαυτόν μου εὐτυχῆ.

Τὴν εἰκόνα τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου πρέπει νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν πάντοτε, ὡς καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ὀλοφύχου ἀπαντήσεως εἰς τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος καὶ τῆς ἀποδοχῆς ἀπὸ σύσσωμον τὸ Ἕθνος τῆς θυσίας διὰ τὴν Ἑλευθερίαν Του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Ἑλευθερίαν τοῦ κόσμου. Τὴν ἐπέτειον τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐορτάζομεν καὶ τιμῶμεν καὶ πρέπει νὰ ἐορτάζωμεν καὶ νὰ τιμῶμεν, διότι ὅπως κάποτε ἐλέχθη ἀπὸ τὸν Ἀνσία «Ἐξ ἡμετέρας γὰρ πᾶσιν ἀνθρώποις κἀκείνων μεμνησθαι, ὑμνοῦντας μὲν ἐν ταῖς ὥδαῖς, λέγοντας δ' ἐν ταῖς τῶν ἀγαθῶν γνώμαις, τιμῶντας δ' ἐν τοῖς καιροῖς τοῖς τοιούτοις, παιδεύοντας δ' ἐν τοῖς τῶν τεθνεώτων ἔργοις τοὺς ζῶντας», ἐπαινοῦντες δηλαδὴ καὶ μνημονεύοντες τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων ἐνισχύομεν καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν ἐπιζώντων (Ἐπιτάφιος, 3).

Εἰς ἐκείνους ἀπὸ τοὺς γείτονάς μας, πὺν ἐπιβουλεύονται τὰ ἱερά μας ἐδάφη καὶ τὰς μυρωμένας μας θαλάσσας, ἡ Ἡμέρα ἐκείνη παρέχει ἀνάγλυφον εἰκόνα τοῦ τί ἐπακολουθεῖ ὅταν τὸ Ἕθνος χαλυβδώνεται ἀπὸ μίαν ἰδέαν, ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς Ἑλευθερίας, ὅταν ὁμονοῇ καὶ γιγαντώνεται διὰ νὰ ἀγωνισθῇ τὸν ὑπέρτατον ἀγῶνα ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν.

Ἡ Ἡμέρα ἐκείνη ἀκόμη ὑπενθυμίζει τὸ μικρὸν ἀλλὰ ἡρωικὸν Ἕθνος εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι τῶρα λησμονοῦν, ἀλλὰ τότε διεκήρυττον

ὅτι μεταξὺ τῶν παραδειγμάτων τοῦ πολέμου δὲν θὰ εὑρεθοῦν πράξεις αὐτοθυσίας καὶ ἥρωισμοῦ, ὅπως αἱ Ἑλληνικαί, διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Ἑλευθερίας. Τότε ἦσαν ἔτοιμοι νὰ διακηρύξουν ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ὀφείλει εἰς τὴν μικρὰν αὐτὴν χώραν τῶν θαυμάτων, εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅχι μόνον τὴν γνῶσιν ἢ ὁποία καθιστᾷ τὴν ζωὴν ἀνωτέραν καὶ ὠραιότεραν, ἀλλὰ καὶ τὴν θρυλικὴν σημασίαν τῆς αὐτοθυσίας καὶ τῆς τιμῆς, πὺν δὲν σταματᾷ οὔτε πρὸ αὐτοῦ τοῦ θανάτου.

Ἡ 28 Ὀκτωβρίου πρέπει νὰ ἐνθυμίζῃ εἰς τὸν κόσμον ὅλον, καὶ αὐτὸ καθιεροῦται μὲ τὸν πανηγυρισμὸν τῆς, ὅτι ἡ Ἑλλὰς μόνη, ἀκολουθοῦσα προγονικὰ κελεύσματα καὶ παραδόσεις, ὕψωσε τὸ μικρὸν ἀλλὰ ἥρωικὸν ἀνάστημά Της διὰ νὰ δημιουργήσῃ φράγμα εἰς τὰς σιδηρᾶς λεγεῶνας τοῦ Ἀξονος, εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ πανίσχυρος Κεντρικὴ Εὐρώπῃ εἶχε καταθέσει τὰ ὅπλα καὶ ἐδούλευε τὸν κατακτητήν.

Εἰς τὴν μακραίωνα ἱστορίαν ἐνὸς Ἑθνους ὑπάρχουν σταθμοί, ὁρῶσημα ἱστορικά, ἀκατάλυτα μνημεῖα, ὅχι μόνον διότι ἀπαθανατίζουν Νίκας ἢ καὶ Ἡττας ἀκόμη, ἀλλὰ διότι φανερώνουν τὴν ψυχὴν ἐνὸς λαοῦ, ἀφωσιωμένου εἰς τὴν Εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μέχρι θανάτου ὑπεράσπισιν τῆς Ἑλευθερίας του καὶ τοῦ πατρίου ἐδάφους. Καὶ τὸ ἔδαφος τὸ ὁποῖον κατέχουν οἱ Ἕλληνες, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλα ἐπὶ ἡλῦδα, βάρβαρα στίφη, τὰ ὁποῖα κατέλαβον καὶ διὰ τῆς βίας κατέχουν καὶ ἀναβαρβαρώνουν ξένα ἐδάφη, τὸ Ἑλληνικὸν Ἑδαφος εἶναι χῶμα πὺν ὑπερέστησεν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Ἑθνος ὥς μητέρα καὶ ὥς τροφὸς ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων, ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἡοῦς τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας.

Τὸ ὑπερήφανον ΟΧΙ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τοῦ τότε βασιλέως Γεωργίου τοῦ II καὶ τοῦ τότε κυβερνήτου Ἰωάννου Μεταξᾶ, ἀπέδειξεν ἀκόμη μίαν φορὰν τὴν πατροπαράδοτον ἀφοσίωσιν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Ἑλευθερίαν καὶ τὴν ἀπέχθειάν των πρὸς τὴν ὑποδούλωσιν. Ὡς πάντοτε, πάλιν ἐπροτίμησαν τὸν «θάνατον μετ' ἐλευθερίας ἢ βίον μετὰ δουλείας». Αἱ νῖκαι πὺν ἐπηκολούθησαν τὴν ἡμέραν τοῦ ΟΧΙ, ἀνεπτέρωσαν τὴν ἐλπίδα ἀναστάσεως εἰς τοὺς καταθλιβέντας λαούς, μικροὺς

καὶ μεγάλους. Ἡ ἡμέρα τοῦ *OXI* δὲν εἶναι τὸ πρῶτον οὐδὲ τὸ μοναδικὸν ὁρόσημον μεγαλουργίας εἰς τὴν Ἱστορίαν μας. Εἶναι κρίκος ἀδამάντινος μακρᾶς ἀλύσεως, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὸ «Μολὼν λαβὲ» τοῦ Λεωνίδα τῶν Θερμοπυλῶν, τὴν ὑπερήφανον δῆλωσιν τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Μεγάλου Βασιλέως, ὅταν τοὺς ἐζήτησαν γῆν καὶ ὕδωρ, τὰς ἀπαντήσεις τῶν Ἑλλήνων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου εἰς τὰς πάσης φύσεως προτάσεις βαρβάρων, τὰς ἀποφάσεις τῶν ἄρματωλῶν καὶ κλεφτῶν, τὰς ὑπερηφάνους ἀπαντήσεις τῶν Σουλιωτῶν, τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ θρυλικοῦ Μεσολογγίου, τῶν ἡρώων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Πελοποννήσου, τῶν Νήσων. Αὐτὰ τὰ ὁρόσημα δείχνουν τὸν δρόμον ποὺ διήνυσεν τὸ Ἕθνος, ἀποκαλύπτουν τὰ θεμέλια ἐπάνω εἰς τὰ ὁποῖα ἐπυργώθη τὸ περίλαμπρον τέμενος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ποὺ σύμφωνα μὲ τὴν μακραίωνα παράδοσίν του ἔδωκεν ἀγέρωχον ἀπάντησιν εἰς τὸν ψευδοκαίσαρα τῆς Ρώμης, ἀλλὰ καὶ μάθημα εἰς τὸν πολιτισμένον κόσμον, ἀπάντησιν λαοῦ ὑπερηφάνου ποὺ κατέθετεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πίστεως καὶ τῆς Ἐλευθερίας τὸ ἅπαν του.

Εἰς πολλὰς περιστάσεις ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐπολέμησε χωρὶς ἐλπίδα Νίκης. Ἐπολέμησεν, ἀσχέτως μὲ τὸ τί ἔκαμαν ἄλλοι κατὰ πολὺν ἰσχυρότεροί του, διότι ἦτο ἱκανὸς νὰ πολεμήσῃ, διότι ἔπρεπε, διότι αὐτὸ ἀπῆτει ἡ τιμὴ του, ἡ ὑποχρέωσίς του ἀπέναντι τῆς Ἱστορίας του. Λαός, «ποὺ ξέρει νὰ ζήσῃ μὲ τιμὴ καὶ νὰποθάνῃ ξέρεи», εἶναι προσωρισμένος νὰ μεγαλουργήσῃ, νὰ παραμείνῃ πάντοτε ὁ διδάσκαλος τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ διδάσκαλος ποὺ ἀφ' οὗ ἐδίδαξε τὸν κόσμον πῶς νὰ ζῇ ὡς ἄνθρωπος, τώρα, τὴν 28 Ὀκτωβρίου 1940 καὶ ἐφεξῆς, ἔπρεπε νὰ τὸν διδάξῃ καὶ πῶς νὰ ἀποθάνῃ μὲ τιμὴ.

Καὶ ἦλθεν ἡ αὐγὴ τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1940. Λαμπερὴ καὶ εὐδαίμωνος ἀνέτελλεν ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς δοκιμασίας. Πολὺν πρὸ τῆς συνηθισμένης ὥρας, «οἱ καμπάνες» τῶν ἐκκλησιῶν πλημμυροῦσαν μὲ τοὺς προσκλητηρίους ἤχους των τὸν Ἑλληνικὸν αἰθέρα. Αἱ σάλπιγγες βροντοφωνοῦσαν τὸ μυριολεχθὲν σάλπισμα τῆς Ἐλευθερίας :

Παῖδες Ἑλλήνων, Ἰτε

.

Νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών.

Σκιρτᾷ ἡ θάλασσα καὶ τὰ βουνὰ ἀντιλαλοῦν τὸν προαιώνιον, τὸν πατροπαράδοτον τῶν Ἑλλήνων ὄρκον, ποὺ παραμένει ἀθάνατο τραγούδι λεβεντιᾶς :

«Οὐκ αἰσχυνῶ ὅπλα τὰ ἱερά, οὐδὲ λείπω τὸν παραστάτην ὅτω ἂν στοιχήσω· ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ δόσιων καὶ οὐκ ἐλάττω παραδώσω τὴν πατρίδα, πλείω δὲ καὶ ἀρείω κατὰ τε ἔμαντὸν καὶ μετὰ ἀπάντων».

Χρυσίζουσιν αἱ κορυφαὶ τῶν Ἑπειρωτικῶν βουνῶν καὶ οἱ σιδηρόφρακτοι, πετεινοκέφαλοι νέοι κένταυροι, μὲ τὴν ἀποκτηθεῖσαν ἀλαζονείαν καὶ αὐθάδειαν, διαβαίνουν τὰ ἱερὰ Ἑλληνικὰ σύνορα καὶ κατακλύζουσιν τὰς στενωποὺς καὶ τοὺς λόφους τῆς ἀθανάτου Πίνδου καὶ τῆς ἥρωικῆς Ἑπείρου. Τότε ἤρχισεν ὁ λεγόμενος «περίπατος» ποὺ θὰ τοὺς ἔφερεν ἐντὸς ὀλίγων ὥρων εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐφαντάσθησαν, οἱ βέβηλοι τῆς Κερκύρας, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς θὰ τοὺς ἐχαιρέτιζεν ὡς ἐλευθερωτάς, μὲ δάφνας, μὲ βαῖτα καὶ μὲ ὠσαννά. Τοὺς ἐχαιρέτισε μὲ τὴν παιανικὴν ἰαχὴν «ἄερα», μὲ τὴν λάμψιν τῆς Ἑλληνικῆς λόγχης, μὲ βροντὰς καὶ ἀστραπὰς τηλεβόλων, μὲ τὴν πίστιν καὶ γενναιότητα ἡρώων. Καὶ ὁ «περίπατος» κατέληξεν εἰς ἐπονείδιστον φυγὴν ριψασπίδων καὶ ποφοδεῶν αἰχμαλώτων.

Πόσον δικαίως ἐχαρακτηρίσθη ὡς μισητὴ εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τιμωρητέα ἡ «ὑβρις» τῶν ἀνθρώπων. Καὶ δὲν ὑπῆρξε μεγαλύτερα ὑβρις τῆς φασιστικῆς, «ἀλλ' οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα». Ὅποια εἰρωνεῖα τύχης! Ἡ εἰσβαλοῦσα δύναμις τῶν φασιστῶν εἶχεν ὡς πυρῆνα μεραρχίαν ἀποκαλουμένην τῶν Κενταύρων. Ὅπως ἄλλοτε, καὶ τώρα ἡ «ὑβρις» τῶν κενταύρων ἐτιμωρήθη. Τότε τὸ γένος τῶν Κενταύρων, ποὺ ἐτίμησέ ποτε ὁ Χείρων, ἀπέρριψε τὰ θέσμια καὶ ὁ ἀρχηγὸς των Εὐρυτίων, μαινόμενος, «ἐπεὶ φρῆνας ἄασεν οἶνον», κατερράκωσε τὴν ἔννοιαν τῆς φιλοξενίας καὶ φιλίας καὶ ἐπέσυρε τὴν τιμωρὸν ἐπέμβασιν θεῶν καὶ

ἀνθρώπων. Καὶ οἱ νεώτεροι κένταυροι τοῦ φασιστικοῦ καθεστῶτος, «φρεσὶν ἦσιν ἀασθέντες», ἐτράπησαν εἰς ἐπαίσχυντον φυγὴν καὶ διαίαν καταστροφὴν.

«Ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος
ὅτις τοιαῦτά γε ρέζοι».

Κατὰ κακὴν μοῖραν, οἱ ὑπερφίαλοι ὀλετήρες τῆς ἀνθρωπότητος δὲν ἀπολείπουν. Συνεχιστὰι τοῦ ἔργου τῶν ἀπὸ ἀέρος βομβιστῶν ἀμάχων πληθυσμῶν, τῶν φασιστῶν τοῦ *Duce*, βάρβαροι ἐξ Ἀνατολῶν, ἄξιοι διάδοχοι τοῦ αἵμοσταγοῦς Ἀτίλα, μὲ βίαν καὶ κυνικότητα, κατέχουν τὰ ἱερὰ ἐδάφη τῆς μεγαλονήσου, τῆς Ἑλληνικῆς Κύπρου, μὲ τὴν κατάνευσιν τῶν μεγάλων καὶ ἀπειλοῦν καὶ αὐτὸ τὸ Αἰγαῖον, τὴν ἀπὸ αἰώνων κοιτίδα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὸν ἐμψυχωτὴν πολιτισμοῦ ποὺ ἐγαλούχησε τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν προήγαγεν εἰς ἔργα πνεύματος καὶ μεγαλουργίας. Τὸ φωτεινὸν παράδειγμα τοῦ Ἑπειρωτικοῦ ἀγῶνος τοῦ 1940 ἃς γίνῃ ὁ ἐφιάλτης τῶν βαρβάρων εἰσβολέων, ὁ καθοδηγητῆς εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἑλλαδίτας, καὶ ἡ ἐλπίς καὶ πίστις εἰς θριαμβικὸν τέλος, ποὺ πρέπει νὰ ἐμπνέῃ καὶ νὰ ἐνισχύῃ τοὺς μαρτυρικοὺς κατοίκους τῆς Κύπρου μας.

Καὶ ἀκολουθεῖ ἡ Νίκη τῶν κορυφογραμμῶν τῆς Πίνδου καὶ τῶν Ἑπειρωτικῶν βουνῶν, ὑπὸ τὰς θριαμβικὰς ἰαχὰς τῶν μαχητῶν τῆς Ἑλευθερίας, ποὺ πολεμοῦν ὑπὸ τὴν Σκέπην τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ. Τὸ «ἀέρα» τῶν ἡρώων καὶ ἡ λάμψις τῆς τιμωροῦ Ἑλληνικῆς λόγχης πληροῦν μὲ τρόμον τὰς ψυχὰς καὶ τὰς καρδίας τῶν νέων κενταύρων. Καὶ φεύγουν, φεύγουν προτροπάδην. Ἡ δύναμις τῶν ἀλαζόνων εἰσβολέων κάμπτεται. Τὰ 8 ἑκατομμύρια τῶν λογῶν λυγίζονται ἐπάνω εἰς φράγμα ἀπὸ γρανίτην ποὺ ἐδημιούργησαν τὰ ἥρωικά στήθη τῶν πολεμιστῶν τῆς Ἑλευθερίας. Καὶ οἱ ἐχθροὶ στρέφονται πρὸς τὰ ὀπίσω παρὰ τὰς διαταγὰς, τὰς παροτρύνσεις, τὰς ἐπικλήσεις τοῦ ψευδοκαίσαρος ποὺ περιμένει μὲ ἀγωνίαν «ἀλλαγὴν τῆς κατευθύνσεως τοῦ ἀνέμου», ὥς ἔγραφεν εἰς τὰς διαταγὰς του. Πράγματι, ἦλθεν ἡ ἀλ-

λαγή, ἀλλὰ ἦτο σαρωτικὸς ἀνεμοστρόβιλος ποὺ παρέσυρε κενταύρους καὶ ἀλπινιστάς, σιδηροφράκτους καὶ πτερωτοὺς πρὸς τὸ Ἰόνιον πέλαγος. Ὁ ἀνεμοστρόβιλος ἤρχισε μὲ τὴν Ἑλληνικὴν ἀντεπίθεσιν τῆς 14 Νοεμβρίου. Ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὴν ἠθικὴν δύναμιν καὶ τὸ δίκαιον, ἡ ἐξόρμησις τῶν ἀηττήτων μαχητῶν, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν γενναίων ἀξιωματικῶν καὶ τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ, μὲ τὴν συμμετοχὴν ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ τῆς Ἡπείρου, τῶν γερόντων ἀκόμη καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδιῶν, μετεβλήθη εἰς ἀπηνῆ διώξιν τῶν εἰσβολέων. Ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην καταλαμβάνονται αἱ ὀχυραὶ θέσεις, συνεχίζονται αἱ νῆκαι εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, ἐλευθερώνονται αἱ ὑπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ ἐχθροῦ Ἑλληνικαὶ πόλεις. Νοεμβρίου 14, ἡ αὔρα τῆς Ἐλευθερίας πνέει εἰς τὴν Μοσχόπολιν. Νοεμβρίου 22, ὅστερα ἀπὸ σκληρὰν μάχην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδοξάσθη ἡ Ἑλληνικὴ λόγχη, ἡ πατροπαράδοτος Ἑλληνικὴ Κορυτσᾶ πλημμυρίζει ἀπὸ Ἑλληνικὰς σημαίας. Ἐρχεται ἡ σειρὰ τῶν Ἀγίων Σαράντα καὶ τοῦ Ἀργυροκάστρου, Δεκεμβρίου 6 καὶ Δεκεμβρίου 8. Καὶ τὰ Ἑλληνικὰ πελάγη σκιρτοῦν ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις καὶ τὰς νίκας τοῦ ἀηττήτου ναυτικοῦ μας. Ἀσφαλῶς ἡ θάλασσα θὰ παρεῖχεν εἰς τοὺς εἰσβολεῖς ὑγρὸν μνημα, ἂν μία ἀκόμη αὐτοκρατορία, ἀήττητος ἕως τότε, δὲν ἔστρεφε προδοτικῶς τὰς σιδηροφράκτους λεγεῶνας τῆς καὶ τὰς μυριάδας τῶν ἵπταμένων μηχανῶν καταστροφῆς κατὰ τῆς μαχομένης, νικηφόρου Ἑλλάδος. Ἀκόμη καὶ τότε δὲν κατέθεσε τὰ ὅπλα, ἡ ἥρωικὴ αὐτὴ χώρα, ἀλλ' εἰς τὰ Μακεδονικὰ ὀχυρὰ ἐδημιούργησε φράγμα ἀδιαπέραστον, ἡ ὑπεράσπισις τοῦ ὁποίου προεκάλεσε τὸν θαυμασμόν καὶ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν.

Εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι τὸ περισσότερον θαυμαζόμενον καὶ γνωστὸν μέρος τῆς Περσικῆς ἐπιδρομῆς τοῦ 5^{ου} π. Χ. αἰῶνος εἶναι ἡ ὑπεράσπισις τῶν Θερμοπυλῶν. Ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὸ καθήκον, ἡ μέχρι θανάτου, ἡ πρόταξις ὀλίγων ἥρωικῶν στηθῶν εἰς ὀρδὰς, βέλη τῶν ὁποίων ἐσκίαζαν τὸν ἥλιον, ἐκράτησε καὶ κρατεῖ τὸν θαυμασμόν τοῦ συγχρόνου ἐλευθέρου κόσμου. «Τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι· τῇδε κείμεθα», ἐμπνέει ἀκόμη τοὺς μαχητὰς τῆς Ἐλευθερίας. Κατὰ τὸν

αὐτὸν τρόπον θὰ παραμείνῃ ἐσαεῖ, ὡς ἀκρογωνιαίος λίθος τοῦ ἀθανάτου μνημείου τῆς Ἑλληνικῆς ἀρετῆς, ἡ μνήμη τῶν Ἑπειρωτικῶν καὶ Μακεδονικῶν ὀχυρῶν. Κορωνίδα τοῦ Μνημείου αὐτοῦ ἀποτελεῖ ἡ ἐποποιία τῆς Κρήτης.

Εἶναι ὑπεράνω κάθε μέτρου κοινοῦ νοῦ ἡ προσπάθεια τῆς ἐξιστορήσεως τῆς ἐποποιίας τῆς Κρήτης. Πρὸ τοῦ ἀθανάτου μεγαλουργήματος τῶν κατοίκων της καὶ τῶν ἡρωικῶν ὑπερασπιστῶν της, ἡ ἀνθρωπότης ἐπὶ αἰῶνας θὰ κλίνει εὐλαβικὰ τὸ γόνυ καὶ θὰ ὑψώνῃ τὴν φαντασίαν της εἰς τοὺς αἰθέρας τοῦ δαφνοστεφοῦς Ὀλύμπου. Ἀλλὰ ἡ ἀνθρωπότης, καὶ ἰδίᾳ ὁ δυτικὸς πολιτισμένος κόσμος, θὰ σκύβῃ μὲ ἵντροπὴ τὸ κεφάλι, ἐν ὅσῳ ἡ Ἑλληνικὴ Βόρειος Ἑπειρος, πρὸ ἡλευθερώθη μὲ τόσον αἶμα καὶ αὐτοθυσίαν, παραμένει σκλαβωμένη, σιδηροδεμένη μὲ δεσμά, πρὸ λεγόμεναι φιλικὰ ἀλλ' ἀγνώμονες δυνάμεις ἐσφυρηλάτησαν. Αὐτὴν τὴν σκλαβωμένην γωνιὰν τῆς Πατρίδος, θὰ ἔχωμεν πάντοτε εἰς τὴν καρδιάν μας καὶ τὴν ἐλευθερίαν της σκοπὸν μας μύχιον.

Οἱ ἀγῶνες τοῦ 1940 καὶ τοῦ 1941 θὰ ἐμπνέουν ἐσαεῖ κάθε ἐλεύθερον ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος πιστεύει ὅτι ἡ Ἑλευθερία εἶναι τὸ μέγιστον ἀγαθὸν πρὸς ὃ Ὑψιστος ἐχάρισεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἀξία πάσης θυσίας. Αἱ ἡμέραι τῆς Ἑλληνικῆς γιγαντομαχίας θὰ μελετῶνται μὲ προσοχὴν καὶ ἱστορικοὶ τοῦ μέλλοντος θὰ προσπαθοῦν νὰ εὗρουν τὸ μυστικὸν τῆς ἀντιστάσεως καὶ τῆς Νίκης. Ὁ Λυσίας, πρὸ πολλῶν αἰώνων, μεταξὺ ἄλλων ἀπεκάλυψε τὸ μυστικὸν αὐτό, ὅταν ἔγραφε : «ἐπέδειξαν πᾶσιν ἀνθρώποις, νικήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ, ὅτι κρεῖττον μετ' ὀλίγων [πολιτευομένων] ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κινδυνεύειν, ἢ μετὰ πολλῶν βουλευομένων ὑπὲρ τῆς αὐτῶν δουλείας». (Ἐπιτάφιος, 41). Ἀκόμη καὶ ὁ προφητάναξ Δαυὶδ πρὸ αἰώνων ἔφαλλεν :

«Οὔτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὔτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα. Αὐτοὶ συνεποδίσθησαν καὶ ἔπесαν, ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνωρθώθημεν». (ιβ').

Μὲ τὴν γενναιότητα καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν μαχητῶν, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι πολεμοῦν «γὰρ τὴν Πίστι τὴν Ἀγία καὶ τῆς Πατρίδος

τὴν Ἑλευθερίᾳ», ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ, τὴν ἁγίαν ἡμέραν τῆς ὁποίας εἶχαν σπιλώσει οἱ εἰσβολεῖς, οἱ ἥρωες τῶν Ἑπειρωτικῶν βουνῶν ἐκέρδισαν νίκην περιφανῇ, ἡ δόξα τῆς ὁποίας θὰ παραμένῃ ἔσαεί.

Ἐχθροὶ ἀλλὰ καὶ φίλοι μᾶς κατηγοροῦν συνήθως διότι στρεφόμεθα πρὸς τὰ κατορθώματα τῶν προγόνων διὰ τὰ δικαιολογήσωμεν τὴν ἰδικήν μας ἀτέλειαν καὶ ἀσημότητα, ὅπως λέγουν. Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1821, αἱ δάφναι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, ἡ αὐτοθυσία τῶν παγκοσμίων πολέμων, στεφανωμένοι μὲ τὴν ἐποποιίαν τῶν Ἑπειρωτικῶν καὶ Μακεδονικῶν βουνῶν καὶ τῆς Κρήτης τοῦ 1940 - 1941, μᾶς δίδουν τὸ δικαίωμα, τὰ στραφῶμεν πρὸς τοὺς προγονικοὺς θρύλους τοῦ ἔθνους μας. Στρεφόμεθα πρὸς αὐτοὺς διότι, ὡς ἐλέχθη μυριάκις, ἡ Ἱστορία ἔχει πολλὰ τὰ διδάξῃ τοὺς νεωτέρους, ἰδίᾳ δὲ ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία ἔχει πολλὰ τὰ διδάξῃ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, διότι ἔχει τόσας ἀναλογίας μὲ σημερινὰ καθεστῶτα καὶ γεγονότα. Τὰ Περσικὰ δὲν διαφέρουν κατὰ πολὺ, ἀλλὰ παρουσιάζουν ἐκπληκτικὴν ἀναλογίαν πρὸς τὴν φασιστικὴν εἰσβολὴν τῆς 28 Ὀκτωβρίου. Παρὰ τὴν διαφορὰν εἰς τὰ τελικὰ ἀποτελέσματα, ἡ ἀναλογία εἶναι ἀξιοσημεῖωτος· τὰ Περσικὰ ἀπετέλεσαν καμπὴν εἰς τὴν ἐξέλιξιν καὶ εἰς τὸν χαρακτῆρα πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος, ἐνισχυθεὶς μὲ Χριστιανικὰ ἰδεώδη, ἐσχημάτισε τὰ θεμέλια καὶ τὴν κορωνίδα τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ δυτικοῦ κόσμου. Τὴν εὐτυχὴ ἔκβασιν τῶν ἀγώνων κατὰ τῶν Περσῶν, οἱ ἀρχαῖοι προπάτορες ἀπέδωσαν εἰς τὴν ἀνωτερότητα τοῦ πολιτισμοῦ των, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἀνωτερότητος αὐτῆς ἦτο τὸ ὅτι ὀλίγοι ἐλεύθεροι μαχηταὶ ἐνίκησαν τοὺς πολλοὺς βαρβάρους εἰσβολεῖς. Ἡ ἀξία τοῦ πολιτισμοῦ ἐκείνου ἀπεδείχθη ἐμπράκτως, διότι, ὡς ἐτόνισέ ποτε ὁ Ξενοφῶν, «οὔτε πληθὸς ἐστίν, οὔτε ἰσχὺς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα». Ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐδημιουργήθη ἡ πεποίθησις ὅτι ὁ ἀνώτερος πολιτισμὸς των τοὺς ἐχάρισε τὴν Νίκην καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀνάπτυξις του ἐθεωρήθη ὄχι μόνον ἐπιθυμητὴ, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαία. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτὴν ἀφιέρωσαν τὰς πνευματικὰς των δυνάμεις μὲ τὸν αὐτὸν ὀλόφρον

τρόπον μὲ τὸν ὅποιον προέταξαν τὰ στήθη των εἰς τὴν πλημμυρίδα τῶν βαρβάρων. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο λαμπρόν, οὐχὶ ὁμως καὶ μοναδικόν, διότι εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος φαίνεται ὅτι νῖκαι, ἰδίᾳ κατὰ βαρβάρων, συμβάλλουν εἰς τὴν ἀνάτασιν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος καὶ εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ὅλου.

Τί δύναται νὰ λεχθῇ διὰ τὴν σύγχρονον ἐποποιίαν; Κατὰ μοῖραν κακὴν, ἡ «οὐλομένη Ἄττη, ἡ πάντας ἁῖται», τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ὀλύμπου ὁ Ζεὺς κατεκρήμνισεν εἰς τὴν γῆν τῶν ἀνθρώπων, ἡ Ἄττη αὐτὴ, ποὺ δυστυχῶς ἀκόμη καὶ τώρα παραμένει μεταξὺ μας, δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἀξιοποίησιν τῆς θυσίας καὶ τῆς δόξης τοῦ 1940-1941. Ἡ Ἄττη, ἡ ἀγνωμοσύνη τῶν λεγομένων φίλων μας καὶ πρὸ παντὸς ἡ ἰδική μας μοιραία ἰδιοσυγκρασία καὶ μικροφιλοδοξία ὅχι μόνον μᾶς ἐστέρησαν τὴν πλήρη ἀνάπτυξιν τῶν ἀγαθῶν ποὺ θὰ ἠκούθουν τὴν δόξαν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν, ἀλλὰ μᾶς ἔφεραν εἰς τὸ γνωστόν μας χεῖλος τῆς ἀβύσσου. Πέραν ὁμως τῆς μητρικῆς γῆς, εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τοῦ κατεσπαρμένου εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου ἡ γιγαντομαχία τοῦ 1940 ἤσκησε πολὺ μεγάλην ἐπιρροήν. Αὐτὴν τὴν ἐπίδρασιν ἔζησα κατὰ τὴν παραμονὴν μου ἐπὶ μίαν γενεὰν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ συνήνητσα εἰς τὰ ταξίδιά μου εἰς τὴν Νότιον Ἀφρικὴν, εἰς τὴν Αὐστραλίαν καὶ Νέαν Ζηλανδίαν, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

Ἡ 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 1940 καὶ τὸ ὑπερήφανον ΟΧΙ προεκάλεσαν στροφὴν εἰς τὸν προσανατολισμὸν τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ, στροφὴν πρὸς μίαν ὑπερήφανον ἀναγνώρισιν τῆς προελεύσεώς του καὶ πρὸς πνευματικὰς κατακτήσεις. Ἀκόμη καὶ μέχρι τοῦ 1940 ἡ μελανὴ σελὶς τῆς Ἱστορίας μας, ἡ περιλαμβάνουσα τὸ Μικρασιατικὸν ὄλοκάτωμα, ὡς ὀλέθριος ἐφιάλτης ἐβάρυνε τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν τῶν ἀποδήμων. Ἡ 28 Ὀκτωβρίου διέλυσε τὸν ἐφιάλτην, ἐφώτισε τὴν σκοτεινὴν σελίδα τῆς Ἱστορίας μας, ἀπέσβεσε τὸ σκότος τῆς συμφορᾶς, τοὺς ἐπλήρωσεν ὑπερηφανείας καὶ θάρρους καὶ τοὺς ἐχάρισε τὴν πίστιν εἰς τὴν μεγάλην των ἀποστολὴν καὶ τὴν βεβαιότητα ὅτι δὲν ὑπάρχουν

ἀκροπόλεις καὶ ὄχυρά ἀπρόσιτα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα. Πρὸ τοῦ 1940 συναντοῦσα τὸ ἀποκαρδιωτικὸν φαινόμενον τῆς ἀπαρνήσεως λαμπρᾶς προγονικῆς προελεύσεως. Εἰς τὸ ἐρώτημα «δὲν εἴσθε Ἑλληνας», νεαροὶ φοιτηταὶ ἀπαντοῦσαν: «ὄχι, οἱ γονεῖς μου ἦσαν Ἑλληνες». Μετὰ τὸ 1940, μὲ πόσῃν ὑπερηφάνειαν ὠμολόγουν τὴν Ἑλληνικὴν τῶν γενιάν. Πόσοι φοιτηταὶ αὐθόρμητα ἤρχοντο εἰς τὸ γραφεῖον μου καὶ μὲ ὑπερηφάνειαν ἔλεγον: «Καὶ ἐγὼ εἶμαι Ἑλληνας». Ἡ ὑπερηφάνεια αὕτῃ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἀκόμη καὶ τὸ μόνον πὺν ἀπαιτεῖται διὰ νὰ διατηρηθῇ εἶναι ἐμπνευσμένη ἡγεσία καὶ ἐνδιαφέρον.

Ἴσως αὐτὸ νομισθῇ ἀσήμαντον, ἀλλ' εἶναι σπουδαιότατον καὶ χαρακτηρίζει τὴν στροφὴν πὺν ἀπετέλεσε κίνητρον ζωνταντὸν πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὰς πνευματικὰς κατακτήσεις. Παρ' ὅλας τὰς ἐπιτυχίας εἰς τὸν ἐμπορικὸν ὀρίζοντα, ὁ Ἑλληνας ἀπόδημος τῆς Ἀμερικῆς ἐθεωρεῖτο κατώτερος καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ αὐτὸς ἐδέχετο ὅτι ὑστέρει τῶν ἄλλων. Τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ στάδια, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸν ἀριθμὸν τοῦ, ἦσαν σχεδὸν ἀνύπαρκτα. Διὰ νὰ περιορισθῶ εἰς τὸν πανεπιστημιακὸν στίβον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, τὸν ὁποῖον καλῶς γνωρίζω: θὰ εὐρωμεν εἰς αὐτὸν ἐλαχίστους ἀντιπροσώπους τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ἐνα μυθικὸν διδάσκαλον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς φιλολογίας, τὸν *Professor Sophocles*, ὅπως ἀπεκαλεῖτο ὁ Εὐάγγελος Ἀποστολίδης, τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ *Harvard*, ἕνα διαπρεπῆ Ἀσκληπιάδην, τὸν Δρα Παπανικολάου, ἕνα φιλόσοφον, τὸν καθηγητὴν Δῆμον καὶ εἰς τὰ τελευταῖα χρόνια, ἀπὸ τοῦ 1936, μίαν δόξαν τῶν Καλῶν Τεχνῶν, τὸν Δημήτρη Μητρόπουλον. Ἡ Μοῖρα, καὶ αὕτῃ συμβάλλουσα εἰς τὴν γενικὴν κακοδαιμονίαν, εἶχε στερήσει τὴν δυνατότητα ἐπιτυχιῶν μὲ τὸν πρόωρον θάνατον τοῦ Φουτρίδη καὶ τοῦ Καλτσᾶ... Σήμερα, μὲ ἀρχὴν τὴν 28 Ὀκτωβρίου 1940, δὲν ὑπάρχει σημαντικὸν Ἀμερικανικὸν Πανεπιστήμιον πὺν νὰ μὴ περιλαμβάνῃ εἰς τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν τοῦ Ἑλληνιστοῦ ἢ Ἑλληνικῆς καταγωγῆς καθηγητὴν. Πολλάκις δὲ ὄχι μόνον διδάσκουν ἀλλὰ καὶ κατέχουν ἡγετικὴν θέσιν εἰς τὰς Σχολάς. Καὶ τοῦτο

ἐπετεύχθη μὲ σχετικῶς μικράν, οὐδεμίαν ἐν τῇ κυριολεξίᾳ, βοήθειαν ἐκ μέρους τῆς Μητρὸς Πατρίδος.

Πράγματι εἶναι ἄξιον ιδίας προσοχῆς πόσον τὰ ἐπιτεύγματα τῆς Πατρίδος, ἡ δόξα Της καὶ ἡ πνευματικὴ Της πρόοδος καὶ ἀναγνώρισις, ἐπιδροῦν ἐπὶ τῶν ψυχῶν καὶ τῆς προοπτικῆς τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ καὶ πόσον ἐνισχύουν τοὺς δεσμοὺς πρὸς τὸν συνδέουν μὲ τὰ ἁγιασμένα χώματα. Δὲν θὰ πρέπει νὰ λησμονῶμεν τὴν ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένην μεγάλην αὐτὴν ἀλήθειαν πρὸς ἀκόμῃ ἰσχύει.

Ὅταν ἠκολούθησεν ἡ νεωτέρα σκλαβιὰ τῆς ὑπερποντίου Μητρὸς Πατρίδος, τότε κατεφάνη, ἀκόμῃ ἐντονώτερον, ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἥρωισμοῦ, τῆς αὐτοθυσίας καὶ τῆς καρτερίας τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς Ἑλευθερίας ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς ἀλλοδαπῆς. Τότε, ὅπως καὶ σήμερα, εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ τὰ αἰσθήματα αὐθόρμητα εὐρῆκαν διέξοδον εἰς τὸ *Greek War Relief* καὶ εἰς τὴν γενικὴν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος σταυροφορίαν. Καὶ ἔχω ὑπ' ὄψει μου τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ οὐχὶ ὠρισμένων φιλοδοξούντων ἀτόμων.

Πόσοι κουμπαράδες παιδιῶν, τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων προωρίζετο διὰ μελλοντικὰς ἀνωτέρας σπουδὰς, δὲν διετέθησαν διὰ τὴν χειμαζομένην Πατρίδα, πόσα κοσμήματα δὲν ἐπωλήθησαν, πόσαι οἰκονομίαι, ἀποτέλεσμα σκληρᾶς βιοπάλης ἐν μέσῳ ξένων, δὲν διετέθησαν διὰ νὰ βοηθηθῇ ἡ σκλαβωμένη Πατρίς, πόσαι ὁλονυκτίαι εἰς τὰς ἐκκλησίας, πόσαι διαδηλώσεις εἰς πολιτικὰ κέντρα καὶ πρωτενοῦσας, πόσαι σκέψεις, προσπάθειαι καὶ προσευχαὶ διὰ τὴν Πατρίδα, «ἥς οὐδὲν γλύκιον». Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἥρωικοῦ ἀγῶνος τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς καρτερικῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν εἰς τὰ πνεύματα καὶ τὰς διαθέσεις τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ προεβλήθη ἐντόνως, ὅταν τὴν 25 Μαρτίου 1941 ἐκνύματισεν ἀπὸ τοῦ κεντρικοῦ ἱστοῦ τοῦ Πανεπιστημίου *Washington* ἡ Κυνόλεως. Τοῦτο, δὲ κατὰ ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῆς Συγκλήτου τοῦ Πανεπιστημίου, εἰς ἔνδειξιν θαυμασμοῦ τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν ὑπομένουσαν ἀλλ' ἀκόμῃ μαχομένην αἰωνίαν Ἑλλάδα. Εἶναι δύσκολον νὰ ὑπολογισθοῦν τὰ πλήθη, τὰ ὁποῖα

συνέρρευσαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὸν περίβολον τοῦ Πανεπιστημίου διὰ νὰ ὑποβάλουν τὰ σέβη των καὶ τὸν θαυμασμόν των εἰς τὸ ἥρωικόν ῥῆθος. Εἶναι ἀδύνατον καὶ νὰ φαντασθῶμεν τὸν ἐνθουσιασμόν ξένων καὶ ἀποδήμων ποὺ ἠκολούθησε τὸ παιάνισμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ὕμνου, προαγγέλου τῆς Ἀναστάσεως τοῦ ῥήθους. Στιγμαὶ ὡς ἐκεῖναι εἶναι τρανὰ μαρτύρια τῆς δυνάμεως ποὺ δύναται νὰ διαθέσῃ τὸ ῥῆθος, ὅταν ὁμοιοῇ, ὅταν δίδῃ τὸν ὑπέρτατον τῶν ὅλων ἀγῶνα, ὅταν διαθέτῃ τὴν ἀπαιτουμένην συμπαράστασιν καὶ κατεύθυνσιν. Ποτὲ δὲν λησμονοῦνται στιγμαὶ ὡς ἐκεῖναι.

Οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ λησμονήσω τὴν ὑπερήφανον ἀπάντησιν νεαροῦ φοιτητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου *Hobard* τῆς Τασμανίας. Οἱ γονεῖς του κατήγοντο ἀπὸ τὴν Κρήτην. Αὐτὸς εἶχε γεννηθῇ καὶ ἠνδρώθῃ εἰς τὴν Τασμανίαν, τὸ κατώτατον ἐκεῖνο ἄκρον τῆς Αὐστραλιακῆς ἡπείρου ἀλλὰ καὶ τῆς γῆς μας. Μὲ στενοχωρίαν ὡμολόγησε πὺς δὲν ὠμίλει καλὰ τὰ Ἑλληνικά, ἀλλὰ προσέθεσε πὺς δὲν ξεχνᾷ ὅτι εἶναι Ἕλλην καὶ ὅτι τὸ ὄνειρόν του προτοῦ πεθάνῃ εἶναι νὰ φιλήσῃ τὸ ἱερὸν χῶμα τῆς γενετείρας τῶν πατέρων του, χῶμα ποὺ ἔχει ποτισθῇ μὲ τόσον αἶμα ἥρωικῶν ὑπερασπιστῶν τῆς Ἑλευθερίας. Τὸ ὄνειρον αὐτό, ὁλοκλήρου τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ, ἡ Πατρίς ἔχει ὅχι μόνον συμφέρον ἀλλὰ καὶ ἱερὸν καθήκον νὰ διατηρήσῃ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ καὶ ὡς πυρσὸν φλογερὸν νὰ μεταβιβάσῃ, ἐν εἵδει φεγγοβόλου σκντάλης, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν.

Εἶναι καλὸν καὶ πρόπον νὰ ἐορτάζωμεν τὰ μεγάλα ὁρόσημα τῆς Ἱστορίας μας καὶ πρὸ παντὸς τὴν ἐπέτειον τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἠπείρου, τῆς Μακεδονίας, τῆς Κρήτης τοῦ 1940 - 1941, ὅταν ἡ μικρὰ Ἑλλὰς προέταξε τὰ στήθη τῶν ἥρωικῶν παιδιῶν της ἵστοῦ διάβα τῶν καταλυτῶν τῆς Ἑλευθερίας. Εἶναι πρόπον νὰ ἀφιερώνωμεν τὴν ἐπέτειον τῆς Μεγάλης Ἡμέρας εἰς σκέψιν, εἰς περισυλλογὴν καὶ ἀνανέωσιν τῆς πίστεώς μας εἰς τὴν Ἑλευθερίαν καὶ τὴν Πατρίδα. Ἡ σημερινὴ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐπέτειος προωρισμένη δι' εὐχαριστίας διὰ τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν, διὰ προσευχὴν καὶ ἀναμνήσεις θυσιῶν.

Κλίνομεν εὐλαβικὰ τὸ γόνυ πρὸ τῶν τάφων Ἐκείνων ποὺ μὲ τὴν θυσίαν των μᾶς ἐχάρισαν ὅχι μόνον τὴν Ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐτυχίαν ὑπερηφάνου ζωῆς. Ἡ δάφνη ποὺ καλύπτει τὴν μνήμην Ἐκείνων ἅς μὴ μαρανθῇ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας ἀδιαφορίαν, ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας διχόνοιαν καὶ ἀμέλειαν. Ἄς τὴν κρατήσωμεν θαλερὰν καὶ ζωντανὴν μὲ τὴν ὁμόνοιαν, τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ καθῆκον καὶ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ἰδεώδη.

Καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς μας τῆς Κύπρου καὶ τῆς Βορείου Ἡπείρου, τοὺς τυραννουμένους καὶ καρτεροῦντας, τοὺς χειμαζομένους καὶ ὑπομένοντας, στρέφομεν τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν μας τὴν ἐπέτειον αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἀρχῆς μιᾶς μεγάλης ἱστορικῆς δοκιμασίας μὲ πίστιν εἰς τὴν παναρχαίαν προφητείαν :

Ἔσσεται ἡμαρ ὅτ' ἂν ποτ' ὁλόκληρ' Ἰλιος ἰρὴ
καὶ Πριάμος καὶ λαὸς ἐϋμμελίῳ Πριάμοιο.
